

BILANCES

WWW.JURIDISKIEPADOMI.LV

JURIDISKIE PADOMI

Izdevniecība „Lietišķās informācijas dienests” Nr. 5 (35), 2016. gada maijs

Agris Repšs
Balto apkaklīšu
noziegumi –
cik nopietni
Latvijā?
4. lpp.

Olavs Čers
Juridiskās
personas
maksātspējas
atjaunošana
10. lpp.

**Kristīne
Markus**
Darbinieku
nosūtīšanas
nošķiršana
14. lpp.

Natalja Mickeviča
Solidāra
atbildība
apakšuzņēmēju
ķēdēs
16. lpp.

**Arturs
Breicis**
Transfertcenu
metodes
piemērošana
23. lpp.

Par sabiedrības līdzdalību
būvniecības procesos
20. lpp.

€ 8,00

ISSN 1407-5709
9177340715700071 05

Balto apkaklīšu noziegumi – cik nopietni Latvijā?

Pēdējo mēnešu laikā gan Latvijā, gan citviet pasaulē izskanējuši skandāli, kas saistīti ar tā dēvēto balto apkaklīšu noziegumiem. Zvērināts advokāts **Agris Repšs, zvērinātu advokātu biroja SORAINEN Latvijas biroja partneris**, analizē balto apkaklīšu noziegumu būtību. Viņš birojā vada Latvijas strīdu risināšanas prakses grupu, un, ņemot vērā arvien pieaugošo pieprasījumu un tehniski sarežģītās lietas ar balto apkaklīšu noziegumiem saistītajās jomās, SORAINEN nolēmis dibināt ekonomisko noziegumu novēršanas praksi. Šogad martā SORAINEN Londonā saņēma arī prestižo apbalvojumu „Eiropas gada juridiskais birojs 2016”.

NUMURA
INTERVIJA

Kas ir balto apkaklīšu noziegumi? Kā definēt šo jēdzienu?

Vienotas definīcijas nav, jo tas nav klasisks juridisks termins, drīzāk sarunvalodā iegājis apzīmējums. Tie ir noziegumi, ko izdara valsts un uzņēmumu amatpersonas, arī noziegumi, kas skar regulētās profesijas – notārus, maksātnespējas procesu administratorus, advokātus, tiesu izpildītājus, ārstus, arhitektus u.c. Iespējamo subjektu loks ir ļoti plašs. Tie ir ekonomiskie noziegumi, kas saistīti ar kukuļošanu, komerciālo uzpirkšanu, krāpšanu, reiderismu, nodokļu lietām u.tml.

Kādi konkrēti piemēri jums palikuši atmiņā, runājot par ekonomiskajiem noziegumiem pasaules un Latvijas kontekstā?

Nereti Latvijas tiesībsargājošām institūcijām jā-saskaras ar noziegumiem, kas veikti ārvalstīs, piemēram, gadījumi, kad izkrāptā nauda nonāk Latvijas bankās. Ja klients laikus atpazīst, naudu iespējams atgūt. Tāpēc arī dibinājām praksi, kurā varētu palīdzēt tiem, kas cietuši ekonomiskās noziedzības dēļ.

Patlaban norit divi procesi, kuros mēs palīdzam klientam no ASV un klientam no Francijas atgūt lielas naudas summas. Vienā gadījumā hakeris bija uzlauzījis uzņēmuma menedžera datoru, ticis klāt

bankas parolēm un pārskaitījis naudu. Otrā gadījumā krāpnieki nosūtīja uzņēmuma grāmatvedim e-pastu no reāla darījuma partnera e-pasta adreses, turklāt konkrēta līguma ietvaros, informējot par to, ka it kā mainījušies darījuma partnera rekvizīti un ka pēdējo pārskaitījumu vajadzētu veikt uz citu bankas kontu. Grāmatvedis naudu pārskaitīja. Taču pēc tam radās aizdomas, un kāds no uzņēmuma piezvanīja darījuma partnerim, kurš atklāja, ka pie viņiem šāds cilvēks nemaz nestrādā...

Izkrāptā nauda nonāca Latvijā, Eiropas Savienībā oficiāli reģistrētas komercsabiedrības kontā, pat ne kādā tā dēvētajā ofšorā. Rezultātā Latvijā ir ierosināts kriminālprocess, nauda bankā ir ares-tēta. Mēs klientam palīdzam pārliecināt Latvijas izmeklētājus par naudas izcelsmi – ka tā tiešām ir klienta nauda. Izmeklētāji mēģina noskaidrot, kas ir tās komercsabiedrības pilnvarotās personas un patiesie labuma guvēji, kuru kontā šī nauda ir nonākusi. Tiek sūtīti tiesiskās palīdzības pieprasījumi uz attiecīgajām valstīm, mēģināts šīs personas noskaidrot un, ja iespējams, nopratināt valstī, kurā tās atrodas. Gadās, ka noziedzniekus tiešām izdo-das atrast, bet citos gadījumos ir izmantotas zagtas pasēs, viltotas identitātes.

Caur Latviju ir gājusi arī bēdīgi slavenā afērista Muhtara Ablazova nauda, arī viņa ģimenes locekļi ▶

Foto: Alvars Silinš

Nr. 5 (35), 2016. gada maijs 5

NUMURA INTERVIJA

kādu laiku slēpās Latvijā. Palīdzējām viņus meklēt, vākt pierādījumus no bankām. Šīs lietas izmeklēšanā man pat piecpadsmit minūšu sarunas dēļ vajadzēja lidot uz Londonu, jo pastāvēja bažas, ka Abļazova interesēs telefonsarunu varētu noklausīties.

Vai Latvijā tās ir konkrētas bankas, caur kurām parasti tiek realizēti šādi nelegālie darījumi?

Tāpēc pēdējā laikā arī publiski par to runā, izteic pārmetumus Finanšu un kapitāla tirgus komisijai, ka bankas netiek pienācīgi kontrolētas. Bankām tiek izvirzīti papildu uzdevumi klientu pārbaudei, reizēm pat pārspilēti. Pastāv arī starptautisks spiediens sakārtot banku sistēmu Latvijā.

Mēdz teikt, ka banka jau tikai izpilda tehnisku pienākumu – atver kontu, veic naudas pārskaitījumus...
Cik lielā mērā finanšu iestādēm pašām ir pienākums pārbaudīt, izmeklēt naudas plūsmas likumību?

Bankai, protams, ir jāveic naudas izcelsmes pārbaude, jānoskaidro patiesie labuma guvēji jeb beneficiāri. Turklāt tas jā dara ne tikai bankām – ja ir aizdomas par naudas izcelsmi, arī advokātiem noteiktos gadījumos par to ir jāziņo, piemēram, nekustamā īpašuma vai uzņēmumu kapitāldaļu pārdošanas darījumos. Taču problēma nav tikai bankās.

Medijos, piemēram, plaši izskanējis, ka Latviju var neuzņemt Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijā (OECD) tāpēc, ka ir problēmas

banku sistēmā. Esmu šos ziņojumus lasījis, un tur nav gluži tā teikts, ka ļaunuma sakne būtu bankas. Latvijā finanšu sektors ir krietni attīstītāks nekā Lietuvā vai Igaunijā – gan pēc banku skaita, gan aktīvu apjoma, un tas viennozīmīgi ir apsveicami. Jautājums ir par efektīvu kontroli un sabalansētu pieeju. **No OECD daudz lielāks akmens tiek mestis mūsu policijas un citu tiesībsargājošo iestāžu laucīnā – balto apkaklīšu noziegumi netiek pietiekami aktīvi izmeklēti. Cik lielu lietu nonāk līdz tiesai?**

Notiesājošu spriedumu ekonomisko noziegumu jomā ir maz. Vai tas nozīmē, ka Latvijā šādi noziegumi ir reti, vai to, ka mūsu tiesībsargājošajām institūcijām trūkst iemaņu, lai tos identificētu un pierādītu?

Lielākā problēma ekonomisko noziegumu jomā Latvijā ir tā, ka policijai nav kapacitātes, lai tos izmeklētu. Trūkst kompetences, speciālistu, kas varētu to darīt. Lielākoties lietas vispār neierosina, bet, ja ierosina, tad cietušajam ļoti aktīvi jāpalīdz pierādījumu vākšanā. Protams, arī pretējās puses advokāti liek lietā visdažādākos paņēmienus, lai procesu vilcinātu.

Kāda mūsu klienta gadījumā bijusi uzņēmuma valde bija pievienojusi ligumiem pielikumus, kas parakstīti ar atpakaļejošiem datumiem un kuros minēti dažādi papildu sodi – tātad būtībā viltojuši dokumentus – , un nodevusi lietu šķērjētiesai. Darbi, par kuriem tika prasīta samaksa, nemaz nebija veikti. Mēs vērsāmies policijā, taču policija nevēlējās sākt izmeklēšanu, atrunājoties, ka tas ir

Foto: Alvars Silins

Lielākoties lietas vispār neierosina, bet, ja ierosina, tad cietušajam ļoti aktīvi jāpalīdz pierādījumu vākšanā.

civiltiesisks strīds. Mūsu klients tiesā zaudeja – no viņa piedzina gandrīz miljonu eiro. Tagad gan kriminālprocess ir uzsākts, cināties par to, lai vainīgās personas sauktu pie atbildības, bet, vai klients atgūs naudu, šaubos...

Varbūt ne vienmēr vaina ir neprasmē vai nekompetencē, bet arī negribēšanā? Pastiprinājušās aizdomas arī par korupciju, piemēram, Valsts ieņēmumu dienestā. Viens no būtiskākajiem jautājumiem – vai šādi noziegumi var notikt bez šo iestāžu vadības ziņas?

Grūti pateikt... Manuprāt, nevarētu. Ļoti iespējams, ka ir lietas, kas notiek ar vadības ziņu. Noteiktās iestādēs „apakšnieki” neko nedara bez saskaņošanas ar vadību. Un priekšniekam atkal ir savs priekšnieks... Lielie skandāli policijā ne tik senā pagātnē ir bijuši saistīti ar samērā augsta līmeņa vadību. Pieņem, ka mūsu tiesībsargājošajās iestādēs šī sērga līdz galam nav izskausta. Nezinu, vai ir visaptveroša korupcija, taču dažādas „sarunāšanas” gan jau pastāv.

Ar kādiem vēl balto apkaklīšu noziegumu veidiem savā praksē esat saskārušies?

Reizēm mums nākas veikt izmeklēšanu lietās, kas saistītas ar intelektuālā īpašuma tiesību pārkāpumiem. Piemēram, caur Latviju (kā arī pārējām Baltijas valstīm) Eiropas Savienībā ienāk dažādas viltotas preces, iesaistīti arī vietējie darboņi. Policija šādām lietām ķeras klāt nelabprāt. Lai apturētu šādu preču plūsmu, klientu – oriģinālo preču ražotāju – uzdevumā mēs strādājam kopā ar speciālistiem. Advokāti piedāvā arī konsultācijas par normatīvo regulējumu, kas paredz, ko katrā valstī uzņēmējs drīkst vai nedrīkst darīt, lai uzņēmuma darbība atbilstu konkrētās valsts normatīvajiem aktiem. Ārvalstu uzņēmumu menedžeri tos nepārzina, jo dažādās valstīs noteikumi atšķiras, piemēram, ko uzņēmējs drīkst vai nedrīkst apmaksāt valsts amatpersonai. Īpaši svarīgi tas ir tādās regulētās nozarēs kā medicīna, farmācija, piemēram, farmācijas firmu līgums ar veselības aprūpes speciālistiem, ārstiem.

Vai Latvijā pastāv elitārākie finanšu noziegumi – krāpšanās ar vērtspapīriem, iekšējās informācijas izmantošana tirgus blēdībās un tamlīdzīgi?

Latvijā ar šādiem gadījumiem mēs neesam saskārušies, taču Igaunijā gan ir bijušas vairākas lietas par akciju tirgus manipulācijām. *Sorainen* tā bija unikāla pieredze – pirmās šāda veida lietas Baltijā.

Mūsu klientu, labi zināmu Igaunijas uzņēmēju, valsts prokurors apsūdzēja tirgus ietekmes izmantošanā, mākslīgi ietekmējot akciju pieprasījumu un piedāvājumu tirgū, kā arī citu tirgus dalībnieku spēju izpildīt saistības attiecībā uz šīm akcijām. Mēs veiksmīgi pārstāvējām klientu apgabaltiesā un iesniedzām pārsūdzību apelācijas tiesā. Tā bija pirmā plaši apskatītā un publiskotā tirgus manipulāciju lieta Igaunijā, un tā ietvēra ļoti intensīvu izpēti un tiesas sēdes.

Citā lietā mūsu klientam, mazumtirdzniecības investoram, Igaunijas Finanšu uzraudzības iestāde (IFUI) piemēroja sodu par tirgus manipulācijām ar vērtspapīriem, slēdzot maldinošus darījumus (vērtspapīru pārdošana ar zaudējumiem, neilgi pēc tam tos atpērkot par zemāku cenu) un mākslīgi izmaiņot akciju cenu. Apgabala tiesa noraidīja prasījumus, un IFUI uzlikto sodu. Vēlāk IFUI pārsūdzēja šo lēmumu Augstākajā tiesā, kas atcēla apgabala tiesas lēmumu un nosūtīja to atpakaļ otrreizējai izskatīšanai. Tā savukārt vēlāk attaisnoja klientu, atceļot IFUI lēmumu. Lieta bija sarežģīta un radīja precedentu, jo Igaunijas Augstākā tiesa pirmo reizi izskatīja tirgus manipulācijas lietu.

Kā vieni no ekonomisko noziegumu veidiem tiek minēti arī pārkāpumi konkurences jomā – aizliegtas vienošanās, karteļi... Kāda situācija Latvijā ir šajā jomā?

Tā arī ir nozīmīga tēma. Par konkurences pārkāpumiem ir paredzēta pat kriminālatbildība. Nezinu, vai Latvijā ir bijusi kāda krimināllieta, taču ir bijuši pirmie gadījumi, kad paši karteļa dalībnieks informē Konkurences padomi par karteļa eksistenci.

Konkurences tiesībās labu piemēru rāda Lietuva, kas ieviesusi regulējumu, ka prasību tiesā var celt arī prasītāju grupa, kas pilnvaro vienu personu kā savu interešu pārstāvi (t.s. *class action* – angļu val.). Negodīgas konkurences gadījumos tas varētu būt aktuāli, jo var būt lietas, kad cietuši ir ļoti daudzi, un viņiem ir tiesības celt prasību par zaudējumiem. Latvijā patlaban no katra prasītāja ir jāiegūst atsevišķs pilnvarojums. Lietuvā procedūra ir atvieglota – prasītāju grupa noteiktā kārtībā izvēlas savu pārstāvi, kurš dodas uz tiesu un pārstāv visu interešu grupu. **Lietuvā likums definē kolektīvo prasību kā tiesvedību, kuras pamatā ir identiski vai līdzīgi fakti un kuras mērķis ir aizsargāt personu grupu** (grupā jābūt vismaz 20 fiziskām vai juridiskām personām), kura iesniegusi prasību, identiskas vai līdzīgas ar likumu aizsargātas pamattiesības vai intereses, izmantojot vienu un to pašu tiesību aizsardzības līdzekli.

NUMURA
INTERVIJA

Nr. 5 (35), 2016. gada maijs 7

NUMURA
INTERVIJA

► Kolektīvās prasības gadījumā ir vairākas priekšrocības. Tā ir iespēja civilprocesā samazināt tiesvedības izmaksas, jo visi prasītāji maksā proporcionālu daļu no vienas valsts nodevas, kas tiek samaksāta par visiem finanšu prasījumiem (šādai valsts nodevai ir ierobežota maksimālā summa). Tas ir arī isāks civilprocess, jo atbildētājiem nav jātiesājas ar katru kolektīva dalībnieku atsevišķi; tā ir arī efektīvāka personas tiesību izlietošana, lai iesniegtu prasījumu un aizstāvētu tās intereses (tā kā procesu vada kolektīva pārstāvis) un iespēja nodrošināt vienotu tiesu praksi lietās, kurās strīds ir identisks vai līdzīgs. Lietuvā likums stājās spēkā 2015. gada 1. janvārī, tāpēc tiesu prakse par likuma piemērošanu vēl nav izveidojusies. Saskaņā ar mums pieejamo informāciju Lietuvā vēl nav tādu kolektīvo prasību lietu, kuras būtu pabeigtas vismaz pirmajā instancē, lai gan ir daži mēģinājumi tādas lietas ierosināt.

► Varbūt nepieciešamas vēl kādas izmaiņas likumos, lai cīņa ar ekonomiskajiem noziegumiem būtu efektīvāka?

Kopumā normatīvais regulējums Latvijā ir laba līmenī. **Nesen mainījās Krimināllikuma regulējums, paverot plašākas iespējas piemērot piespiedu ietekmēšanas līdzekļus juridiskajām personām.** Tas nodēd gadījumos, kad fiziskā persona izdara noziegumu juridiskās personas interesēs, piemēram, ja kāda persona dod kukuli, lai uzņēmums uzvarētu iepirkuma konkursā.

Krimināllikums 2005. gadā tika papildināts ar VIII nodaļu „Juridiskajām personām piemērojamie piespiedu ietekmēšanas līdzekļi”, nosakot juridiskās personas atbildību par Krimināllikumā paredzētajiem noziedzīgajiem nodarījumiem. Diemžēl tiesiskais regulējums, kas bija paredzēts attiecīgajā nodaļā, nebija efektīvs, praksē tika konstatētas vairākas nepilnības. Tāpēc regulējums tika ievērojami pilnveidots.

2013. gada 1. aprīlī stājās spēkā grozījumi Krimināllikumā, kas bija izstrādāti, lai veicinātu taisnīgu krimināltiesisko attiecību noregulējumu gadījumos, kad likumpārkāpuma izdarīšanā iesaistītas juridiskās personas. Saskaņā ar spēkā esošo regulējumu pie kriminālatbildības sauc tikai fiziskas personas, bet privāto tiesību juridiskajām personām par Krimināllikuma daļa paredzētu noziedzīgu nodarījumu juridiskajai personai var piemērot piespiedu ietekmēšanas līdzekļus, ja noziedzīgu nodarījumu juridiskās personas interesēs, šīs personas labā vai tās nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā izdarījusi fiziskā persona. **Likums ļauj piemērot juridiskajai personai tādus piespiedu ietekmēšanas līdzekļus kā likvidācija, tiesību ierobežošana, mantas konfiskācija un naudas piedziņa.** Balto apkaklīšu jomā veiktajiem noziegumiem piespiedu ietekmēšanas līdzekļu piemērošana juridiskajām personām var izrādīties visai iedarbīgs veids, kā valsts varētu mēģināt šo noziegumu izdarīšanu mazināt.

Līdz ar Panamas dokumentu noplūdi pasaules mērogā aktualizējies ārzonu jeb

**Ja nepieciešams,
var piesaistīt
pat detektīvu,
lai noskaidrotu
darījuma partnera
pagātņi, uzticamību,
reputāciju.**

ofšoru skandāls, kas ir cieši saistīts arī ar balto apkaklīšu noziegumiem. No vienas puses, tiek nemitīgi atkārtots, ka ofšori ir legāla opcija, taču zināms, ka tie tiek izmantoti, lai izvairītos no nodokļiem. Kāpēc tiek pieļauts, ka ar ofšoru darbību faktiski ir iespējams legalizēt nodokļu nemaksāšanu, kas Latvijas teritorijā būtu noziegums, bet ofšora gadījumā var runāt vienīgi par ētisko aspektu?

Saistībā ar ofšoriem ir jānoskaidro konkrētas lietas. Izvairīšanās no nodokļu maksāšanas ir nelikumīga, piemēram, ja prettiesiski samazina aplikamo ienākumu, izmanto fiktīvus darījumus, dubulto grāmatvedību. Savukārt ar vārdu „ofšors” mēs saprotam jebkuru zemu vai beznodokļu (ārzonu) valsti. Bet nodokļu sistēma katrā valstī ir atšķirīga, piemēram, Igaunijā ar nodokli neapliek nesadalīto peļņu. Valstis cenšas konkurēt ar citām, lai veidotu uzņēmējiem pievilcīgu vidi. Pastāv arī starptautiskās konvencijas, piemēram, par nodokļu dubulto neaplikšanu. Uzņēmēji šīs atšķirīgās prasības izmanto, un to nevarētu uzskatīt par izvairīšanos no nodokļu nomaksas. Arī lielās korporācijās – *Facebook, Google, Apple* un citas – ir izveidojušas tādu grupas struktūru, kur nauda tiek glabāta izdevīgās jurisdikcijās. Uzņēmumi ir gudri sastrukturējuši savas holdinga kompānijas, līdz ar to valstis, kur nauda tiek nopelnīta, nodokļi netiek maksāti. Iespējams, jāmaina pati sistēma, piemēram, ieviešot noteikumu, ka nodokļi jāmaksā tur, kur tiek gūta peļņa.

Tā būtu loģiska prasība – ja uzņēmējs vēlas pelnīt konkrētā valstī, tad viņam arī jāmaksā nodokļi saskaņā ar šīs valsts likumiem, nevis jāapiet tie caur beznodokļu zonām valstīm. Vai uzņēmums, kurš visu laiku darbojas Latvijā un gūst šeit peļņu, var pārreģistrēties kādā ofšorā un turpmāk maksāt nodokļus saskaņā ar turienes nodokļu regulējumu?

Tik vienkārši nebūs, jo šādam uzņēmumam Latvijā varēs atzīt pastāvīgo pārstāvniecību un ar Latvijas nodokļiem aplikāt visu peļņu, ko tas Latvijā guvis. Likumā tas ir paredzēts. Ir vairāki kritēriji, pēc kuriem nosaka uzņēmuma pastāvīgo pārstāvniecību kādā valstī. Ja ārvalstu uzņēmums aktīvi darbojas neregistrējoties, tad valsts nodokļu inspekcija to var

Foto: Aivars Silins

uzskatīt par pastāvīgo pārstāvēniecību un pieprasīt nodokļu nomaksu.

Pārsvārā gan tas notiek tikai Eiropas Savienības līmenī. Pat ja ES iekšienē šo sistēmu izdotos sakārtot, ofšorus ārpus ES jau tas neietekmēs...

Globālā līmenī vienošanos neizdodas bieži panākt, tas ir līdzīgi kā ar sarunām par globālo sasilsanu un klimata pārmaiņām. Noteikti būs pretestība, jo ir valstis, kam ofšori ir liels ienākumu avots. Taču kopējā tendence ir virzīties uz atklātību, pārskatāmību un informācijas apmaiņu.

Vai ofšoru pastāvēšanai ir arī ētisks mērķis, konstruktīvs uzdevums, raugoties ne tikai no atsevišķu uzņēmumu interesēm, bet no plašākas sabiedrības un valstu interesēm?

Ofšorus izmanto ne tikai nodokļu optimizēšanai. Tos izvēlas arī atšķirīga korporatīvā regulējuma dēļ, kurš sniedz lielākas iespējas, piemēram, no korporatīvās pārvaldes viedokļa. Arī atbildības jautājumu dēļ – ne visās valstīs noteikta tik strikta atbildība uzņēmuma valdei. Tāpat ir arī apsvērumi, kas saistīti ar atvieglotu administratīvo slogu. Ofšorus izmanto dažādu iemeslu dēļ.

Ko jūs ieteiktu uzņēmējam, kura darījuma partnera īpašnieki ir ārzonu uzņēmumi? Vai ir kāda labā prakse, kā nodrošināties šādās situācijās?

Pirmais, ko vienmēr iesaku, – nopietni pārbaudīt darījuma partneri, izvērtēt iespējamus riskus. Risinot uzņēmēju strīdus, var redzēt, ka bieži tas nav līdz galam izdarīts.

Kā praktiski var pārbaudīt darījuma partneri? Uzņēmējam jau nav iespēju pieprasīt informāciju no tiesībsargājošajām iestādēm vai tamlīdzīgi.

Bieži vien arī publiskajā telpā var atrast pietiekami daudz informācijas. Viens no pakalpojumiem, ko piedāvājam klientam, ir tā saucamais *background check* jeb darījuma partnera pārbaude. Ja nepieciešams, var piesaistīt pat detektīvu, lai noskaidrotu darījuma partnera pagātņi, uzticamību, reputāciju. Pirms vairāk nekā desmit gadiem pie mums vērsās uzņēmums, kas bija saistīts ar vienu no Eiropas karaļnamiem, lūdzot pārbaudīt kādu Latvijas uzņēmumu, ar ko viņiem bija iepļānots darījums. Noliga gan mūs, gan detektīvus, lai iegūtu visu informāciju, ko likumīgā ceļā par šo darījuma partneri var iegūt.

Vēl viens sasāpējis temats Latvijā vismaz pirms kāda laika bija neskaitāmās „kabas” šķīrējtiesas, par kuru darbības objektivitāti bija pamatotas šaubas. Vai pēc Šķīrējtiesu likuma pieņemšanas šī situācija ir atrisināta?

Par šķīrējtiesu reformu runāja jau sen. Visi šausminājās, ka notiek krāpšana, bet nez kāpēc neviens ar to nespēja tikt galā – ne policija, ne tiesas, jo tieši tiesām būtu jākontrolē šķīrējtiesu spriedumi. Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras Šķīrējtiesu likumprojekta darba grupā, kurā piedalījies arī es, uzrakstījam labu likumprojektu, kura pamatā bija daudzviet citur pasaulē akceptēts un aprobežots modelis, taču tas, kas beigās tika pieņemts... Atsevišķos jautājumos tās ir šausmas.

Piemēram, kad pastāvēja daudzās „kabas” šķīrējtiesas, bija anomālija, ka tajās pēc reglamenta varēja par šķīrējtiesniešiem iecelt tikai cilvēkus no iepriekš sastādīta saraksta. Citviet pasaulē normāli ir tā, ka šķīrējtiesas darbojas pie uzņēmēju kamerām vai līdzīgām interešu organizācijām. Pat ja ir saraksti, tad tie ir tikai rekomendējoši, un pusēm ir pilnīga rīcības brīvība iecelt savus šķīrējtiesniešus – katra no pusēm iecel vienu tiesnesi un tad pēc noteiktās kārtības tiek atrasts trešais. Nesaprotu, no kurienes Šķīrējtiesu likuma gala redakcijā uzradās norma, ka šķīrējtiesas reglaments jāiesniedz Uzņēmumu reģistrā un klāt jāpievieno saraksts, no kura iecel šķīrējtiesniešus. **Starptautiskajā šķīrējtiesu praksē darbojas princips, ka abām pusēm jābūt iespējai iecelt savus šķīrējtiesniešus, ko Latvijas likums tagad ir ierobežojis.** Paredzu, ka ar Latvijas šķīrējtiesu pieņemtajiem spriedumiem varētu būt problēmas ārvalstīs tāpēc, ka kādai no pusēm ir bijusi ierobežota iespēja nozīmēt šķīrējtiesnesi. Ar vienu šādu likuma normu esam panākuši, ka Rīga nekad nebūs starptautisks strīdu izskatīšanas centrs kā Stokholma vai Parīze, turklāt pastāv risks, ka Latvijas šķīrējtiesu spriedumus ārvalstīs varētu pamatotī neatzīt. **■ J P**

NUMURA INTERVIJA

Ar Agri Repšu sarunājās
Ikars Kubliņš,
portāla *plz.lv* redaktors

Nr. 5 (35), 2016. gada maijs 9